

Salvador Vergés

LA CASA DE
L'ESLLAVISSADA

V I E N A
E D I C I O N S

1

SOTA LA NEU

A la Sabina li varen arribar les primeres contraccions abans del que s'esperava. Fins aquell moment estava convençuda que encara li faltaven dues setmanes, però en poca estona tot es va precipitar. Mal moment per néixer. Aviat faria quatre anys que havia acabat la guerra, però els temps continuaven aspres i entristits. A més, era el primer hivern en molt de temps que es feia aquell gruix de neu i era impossible sortir de casa i encara més anar a buscar la comadrona. Per sort, la Sabina ja havia vist de prop més d'un part. Quan es va casar amb en Llorenç, la sogra assistia la majoria de les criatures del veïnat i ella, com a jove de la casa, l'havia acompanyada alguna vegada durant els anys de guerra, sobretot quan s'esqueia de nit.

Amb la sogra la Sabina només hi va conviure el temps que en Llorenç va lluitar al front —sense saber ben bé contra qui—, perquè just va morir la mateixa setmana que el fill havia tornat. Des de llavors, ella era l'única dona de la casa. Quan li varen venir les contraccions, els homes no sabien gaire què fer, estaven espantats. Aquell dia, a més, els feia por que el pes de la neu esfondrés els cabirons de la teulada. Dos maldecaps alhora, només faltava això. En Llorenç, el pare de la criatura que maldava per néixer, no deia ni una paraula, només anava i venia de la cuina fins al quarto; veure'l nerviós i perplex no era gens habitual. Era un home que havia vist camions plens de soldats morts i els cossos dels seus companys baixant aigües avall del riu Ebre. Ell, que ni tan sols

havia conegut el seu pare i que podria semblar curat d'espants, estava atordit per la imminència del naixement i no sabia què fer. Per contra, el pastor de la casa —que tothom coneixia com a Nofre— no parava de remugar.

—Tant de bo sigui una nena, perquè els homes a dins de casa no sabem fotre res —repetia, amb la gorra enfonsada fins als ulls per no mirar si a l'embigat del sostre li començava a créixer la panxa cap avall.

Veient que no parava de nevar, en Nofre i en Pau —el mosso del mas— varen pujar a la teulada amb rampins per fer caure tota la neu que varen poder. La nit va ser llarga i estranya. Entre els crits de dolor, era la Sabina qui anava dient a tothom el que havia de fer. Just després de la mitjanit va néixer la nena, però, com si aquell dia tot passés a l'engròs, encabat i per sorpresa de tots, va arribar el nen. Amb poca estona l'hereu va fer caure la pubilla de l'escambell.

—Ja ho veus, Pau! La neu ha portat vida i nosaltres, com a mínim, hem servit per escalfar l'aigua calenta i les teules que la Sabina s'ha posat a sobre la panxa —deia en Nofre, amb cara de content, mirant-se la bessonada.

L'endemà, semblava que aquelles criatures haguessin il·luminat la cara d'en Llorenç. Aquell matí, del blau del cel en va sortir un sol radiant i els cabirons de la teulada continuaven aguantant, com si només haguessin caigut dos pams de neu. Però passaven les hores i, tot i aquell sol radiant, el fred no afluixava i no es fonia ni un centímetre de la neu que havia caigut. La Casa de l'Esllavissada —tothom la coneixia així perquè era a prop de tot aquell devessall de pedres caigudes de la muntanya— havia quedat fora del món sense que en pogués sortir la notícia dels naixements ni arribar-hi cap ajuda. En Nofre va intentar caminar per fora, però, malgrat el fred, la neu encara no estava prou glaçada i a cada passa que

feia s'enfonsava fins a la cintura. Si el lloc on neixes et marca d'una manera o altra per a tota la vida, la d'aquella bessonada hauria de quedar per sempre lligada a aquella casa d'on la nevada impedia a tothom entrar i sortir. Era un escenari tan-cat i imponent alhora.

En aquells anys, la Casa de l'Esllavissada era propietat d'uns fabricants de mitges de Terrassa. Tot i que ja feia un segle i mig que l'havien construïda, no era pas de les més velles de la contrada. L'havien aixecada just després de l'esllavissada, quan la masia de la Bauma havia quedat soterrada. Potser perquè els amos no s'hi havien fet la seva estança temporal, no era tan gran ni senyorial com l'altra, la que les pedres havien enterrat. Era de dues plantes rectangulars amb l'escala penjada a una paret del lateral i la teulada a dues aigües. Les cabanyes amb algunes arcades, l'era i els pallers estaven a tocar del cos principal. No hi havia gaires dovelles ni carreus, només els pocs que devien haver trobat, bons i tallats, en algun costat del pedregar. La Casa de l'Esllavissada quedava fora de l'abast de la cinglera, per si alguna roca encara tenia la mala idea de desplomar-se muntanya avall.

Feia ja quatre dies que els bessons havien arribat al món i només ho sabia la gent de la casa. La Sabina patia perquè la llet no li donaria per a dues boques. I si les criatures es morien sense batejar, anirien directament als llimbs. Mala cosa! Llavors, aquella mateixa tarda, espantada per les seves creences i amb la por —closa l'entrada al cel— de la condemna eterna als llimbs, els va administrar el sagrament del baptisme. Ho va fer amb aigua de neu, sense treure-les de la petita bressola on estaven ells dos i seguint tot el ritual litúrgic a la seva manera. El pastor va ser el padrí de la nena que tant havia dema-

nat i en Pau, sense ningú més per poder triar, ho va ser del nen. I com que calia que tinguessin padrina, per seguir la tradició i no havent-hi altra dona a la casa, ella mateixa se'n va fer, a l'espera de trobar més endavant algú de la família que s'hi avingués.

La Sabina ja havia decidit els noms dels seus fills sense encomanar-se a ningú. Creia ferventment que si no hagués estat per la Verge ja estarien tots esclafats. Per això va posar Neus a la nena, per agrair-li la seva protecció. Al nen li va posar Gil perquè quan el sant va arribar a la vall de Núria cada dia tocava la campana fins que baixaven els pastors de les muntanyes per compartir el gra cuit de l'olla de bronze que havia portat. Quan es tractava d'un sant, la Sabina explicava històries que per a ella eren veritats ben certes i per als altres, no més romanços.

Eren dies d'angoixa i no podien estar per a gaires històries, però a en Nofre, com a padrí, li hauria agradat escollir el nom de la fillola. Un dia, tot parlant amb la Sabina i sense alçar gaire la veu, li va dir:

—M'hauria agradat poder-li triar el nom...

—Jo penso igual —va afegir en Pau, l'altre padrí—, però m'ha vingut tan de nou que no t'ho havia gosat dir.

Malgrat que Gil ja li estava bé, en Pau va voler fer costat a en Nofre en la seva queixa. A ell li agradaven els noms curts, perquè així no els escurçaven. Per això li agradava el seu, perquè tothom li deia Pau, i es va preocupar i empenyar molt quan va saber que els més desaprensus, d'amagat, li deien «en Pau de l'Enveja».

—Aquests dies estem aïllats del món iestic segura que la Verge ens ha ajudat —va dir la Sabina intentant disculpar-se.

—Els noms que has triat per batejar-los ja m'estan bé, però no m'expliquis collonades —va remugar en Pau.

—Si nosaltres haguéssim d’esperar que sant Gil toqués la campana per donar-nos el dinar, sí que aniríem als llimbs o com en diguis tu! —replicava en Nofre amb cara de poca fe sempre que la Sabina parlava d’aquesta història de sant Gil que li servia per donar raó del nom triat per al fill.

En Llorenç, assegut a l’escon de la vora del foc, assentia amb el cap mentre amb el peu no parava de bressolar els seus fills. Des que havia tornat de la guerra i després de la mort sobtada de la seva mare, només parlava quan li preguntaven alguna cosa. Era fill únic i amb la seva mare havien mantingut una veneració mútua que tothom coneixia i respectava. Del que havia passat al front ningú no en sabia gran cosa. Es mirava els bessons, carregats d’innocència, dibuixant un somriure dolç i sovint pensant el mateix: «Ells no tenen la culpa de res». Quan no els tenia a prop, s’encantava fixament a qualsevol lloc i ni tan sols parpellejava. Va tornar de la guerra amb els cabells grisos i la barba blanca i, normalment, només s’afaitava els diumenges per anar a missa. Solia portar camises clares de coll rodó, gorra durant tot l’any i un gec de vellut negre encara que estigués a dins de casa, com passava aquells dies en què ningú no podia sortir. Als defores tot era quietud. Només trencaven el silenci el xerroteig dels ocells famolencs que s’aplegaven al contorn dels pallers i el concert monòton de les branques vençudes pel sobrepès que s’anaven esqueixant.